

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. D. Henr. Harpii Theologi Eruditiss. Ordinis
Minorvm, Ac Rervm Divinarvm Contemplatoris eximij.
Theologiæ Mysticæ Libri Tres**

Henricus <Herpius>

Coloniæ, 1611

De pietate, prout est virtus, & prout est donum Spiritus sancti, quæ
summe necessaria est in omni opere bono, vt fiat meritorum. Cap.
LXXXIII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-37362

dicit Rabanus, quod misericordia consistit in eleemosynis largiendis, & malis tolerandis; in conuitijs remittendis, & vitijs corrigendis. Unde refert Valerius de misericordia Pompei erga regem Germania, qui contra populum Romanum multabellam gesserat, ita quod eum victum in conspectu suo supplicem iacere diutius non est passus, sed benignis verbis recreatum, diadema, quod abiecerat, capiti imponi iussit, & in habitum pristinae fortunae restituit, aequè pulchrum esse iudicans & vincere reges, & facere, & parcere. Refert etiam de quodam consule Paulo nomine, qui cum ad se quendam captiuum audisset adduci, occurrit illi, & illum volentem ad genua sua procumbere, de terra leuauit, & eum in consilio secum sedere fecit, nec indignum honore suae mensae iudicauit, dicens: Nam si & egregium hostem nos nouimus inimicis, etiam laudabilem & felicem nos noscimus miseris. Quaedam etiam est misericordia beatitudo, quae scilicet excellentius hac praedita facit, alterius defectum totaliter accipiens quasi suum, pro quo releuando nec proprium veretur subire dispendium. Et haec misericordia primò est exhibenda super malo proprio, eliminando per penitentiam, non refugiendo propterea derisionis & persecutionis iacturam, secundum illud: *Miserere animae tuae placens Deo* Et haec consequitur misericordiam in remissione omnis culpa. Denique, super malo proximi, per beneficentiam eius defectibus condescendendo, subueniendo, vel eum supportando, seu remittendo, vel defendendo, cuius finis est propterea cuiuslibet aduersitatis inimicitias non timere, vel etiam mortem subire exemplo Christi, qui pro nobis omnibus ex misericordia voluit mori, & haec consequitur misericordiam in poenae diminutione, & intercessorum multiplicatione. Tertia est misericordia filialis ad Deum per compassionem, & haec consequitur adeptionem gloriae; quia *si compatimur, & conregnabimus.*

Misericordia beatitudo.

Eccl. 30.

Rom. 8.

De pietate, prout est virtus, & prout est donum Spiritus sancti, quae summè necessaria est in omni opere bono, ut fiat meritorium.

Cap. LXXXVIII.

Pietas.

Qua pulchra sunt mammae tuae soror mea sponsa. Viso iam utcumque de prima mamma, scilicet misericordiae, iam de secunda, quae est pietatis, prosequamur. Pietas est ex benigna mentis dulcedine grata omnibus auxiliatrix affectio, & diuini cultus religiosa deuotio. Et distinguitur duplex, sicut est differentia inter pietatem,

vix

virtutem, & donum. Nam virtus moralis generaliter accipit aliquod humanum pro regula: sed donum accipit pro regula aliquod diuinum. Et istud patet quantum ad pietatem in communicationibus humanis, in quibus attendi potest quandoque humana ratio communicandi alteri, scilicet vel liberalitatis in paruis donis, vel magnificentia in magnis donis; vel iustitia in debitis, vel decentia in gratuitis: quia talia dare decet, vel utilitas suadet, seu aliquod aliud humanum. Sed quia ratio communicationis his non clauditur terminis, ut homo tantum tribuat alteri quantum debet, vel quantum expeditei qui tribuit, sed quantum Deo est acceptum diuinum bonum, quod in se, vel in proximo relucet: hoc supra modum humanum est, & fit per pietatis donum. Pro quo notandum, quod pietas (prout est virtus) secundum Tullium, est, per quam sanguine iunctis, patriæque beneuolis officium, & diligens tribuitur cultus. Ad pietatem ergo pertinet, prout est virtus, exhibere cultum parentibus, & patriæ. In cultu verò parentum includitur cultus omnium consanguineorum. Ex hoc enim dicuntur consanguinei, quia ex eisdem parentibus processerunt. In cultu verò patriæ, cultus concitiu, & omnium patriæ amicorum intelligitur. Et hic quidem cultus proprie refertur ad reuerentiam & honorem parentibus exhibendum. In quo etiam intelligitur omnis subiectio, que parentibus exhiberi debet, & hoc ex instinctu naturalis amoris, quoniam non solum patri talem exhibet cultum, sed etiam omnibus sanguine iunctis, secundum quod pertinent ad patrem. Officium verò referendum est ad obsequium, quod debetur eidem in omnibus necessitatibus & subventionibus: puta, si sunt infirmi, ut visitentur; si pauperes, quod sustententur. Et hæc dicitur pietas naturalis, quæ quibusdam naturaliter insita est ad parentes, cognatos, vel etiam alios, præsertim pauperes, ad quod etiam naturæ nos inducit instinctus. Refert enim Ambrosius in Hexameron de ciconijs, quod proprijs pennis parentes senio deplumatos tegmine plumarum fouent, & collato cibo pascent, ac alarum fulcro subleuant, & sic ad volandum exercent. Et addit Ambrosius. Non est graue, quod est plenum pietate; nec est onerosum, quod soluitur naturæ debito. Non recusant aues parentes pasceri, quas non lex scripta, sed innata constringit. Vnde Romanorum vsu hæc auis pia vocatur, quia vera pietas in ea relucet. Et idem legitur de auibus coruini generis, & præcipue de cornicibus, & similiter de vppis, ac quibusdam animalibus, ut erubescat homo suis parentibus

Pietas virtus.

Pietas naturalis.

debitū auxiliū & subsidiū non præstare. Vnde Hieron. in epistola quadam: Exolue fili quod debes, & officia debita qualicunq; exhibe famularu, quia parentibus nemo potest reddere quod debetur. Humilitas talibus oblata personis viuendi tempus extendit, & morte dilata multum nostram prorogat vitam, vicemq; facientibus reddens officia Domino nostro viuenti commendat, quia tantum parentum nomen diligit, vt seipsum patrem dici iusserit. Et infra: Memento parentum esse quod talis es: quorum manibus incremēta sumpisti: fauces tuæ necdum lactando saporem perdiderunt, quem tibi pia mater infundens, linguā ipsam pauit potu corporis. Sit tibi grata salus ipsorum, quibus charior est vita tua, quam propria. Senibus seruire per facile est, quos nemo portat, nemo nutrit succo corporis sui. Foueatur itaque parentum senectus, & factis eorum vicissitudo reddatur. Habet enim quandam senectus infantiam. Imitamini filium Machabæum, qui matri mortem suadenti seruiuit, & durum imperium gratanter aggressus est, ne genitricem offenderet; maluit fratrum sociari funibus, quam oblitere voluntati matris. Ita enim matris suadentis voluntas perfecta est, vt Deo filium faceret martyrem, & fratrum coronis participem. Quamuis autē officium & cultus debeatur etiam sanguine iunctis, & patriæ beneuolis, non tamen æqualiter omnibus, sed præcipuè parentibus: alijs autem secundum facultatem propriā, & personarum decentiam. Hæc autem pietas ponitur à Tullio pars iustitiæ, quia ad rationem iustitiæ pertinet, quod alteri debitum reddat: & vbi specialis inuenitur ratio debiti alicui personæ, ibi est specialis virtus. Debetur autem alicui aliquid specialiter, eò quod est conaturale principium in esse producens & gubernans, quod principium respicit pietas, in quantum parentibus & patriæ, & his, qui ad hoc ordinantur, officium & cultum impendat. Pietas verò, prout est donū Spiritus sancti, deuotam animam impulsu continuo per deuotionem saporosam sursum agit in Deum, & per compassionē viscerosam eandem transformat in Christum, ac per condescensionem zelosam inclinat ad proximum. Per vniuersalem quoque considerationem primi principij, singula reducit ad fontalem essendi originem: & sic in omnibus creaturis amoris brachijs omnium complectitur Creatorem. Pietas enim, prout est donum Spiritus sancti, cultum exhibet Deo vt amantissimo patri: quod excellentius est, quam exhibere cultum Deo vt creatori ac domino: & vltius exhibet cultum & officium omnibus homi-

2. Mach. 7.

Pietas donum.

hominibus in quantum ad Deum pertinent, ut preferentes eius imaginem & similitudinem, expectantes etiam illius hereditatem. Et hac sola via peruenitur ad veram inimicorum dilectionem, dum diligitur seruus propter dominum, filius propter patrem, creatura propter creatorem. Unde dicit Bernardus: O clementissima pietas, quæ non desinit sua largiri beneficia, non solum ijs, ubi nullum inuenit meritum; sed etiam ijs, ubi totum videtur esse contrarium. Dona namque Spiritus sancti, quædam habituales animæ dispositiones sunt, quibus est promptè mobilis à Spiritu sancto. Sed inter cetera nos mouet Spiritus sanctus ad hoc, quod affectum quendam filialem ad Deum habemus, iuxta illud: *Accepistis spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus, Abba, Pater.* Cum igitur ad pietatem proprie pertineat officium & cultum exhibere patri, consequens est, quod pietas, secundum quam cultum & officium exhibemus Deo, ut patri per instinctum Spiritus sancti, sit donum Spiritus sancti, sicut pietas, quæ officium & cultum exhibet patri carnali, virtus est. Hinc etiam sicut per pietatem, quæ virtus est, homo officium & cultum exhibet non solum patri carnali, sed etiam omnibus sanguine iunctis, secundum quod ad patrem pertinent: sic etiam pietas, secundum quod est donum, non solum cultum & officium exhibet Deo, sed etiam omnibus creaturis, in quantum ad Deum pertinent, scilicet honorando sanctos & bonos, & subueniendo miseris, &c. Unde quamuis hæc pietas per excellentiam nominatur cultus Dei, sicut & Deus excellenter *Pater noster* dicitur: tamen, secundum Augustinum, vulgari more nomen pietatis etiam in operibus misericordie frequentatur. Quod ideo arbitratur euenisse, quia hoc præcipue mandat fieri Deus, eaque sibi, vel pro sacrificijs, vel præ sacrificijs placere testatur. Ex qua consuetudine factum est, ut & Deus ipse pius dicatur. Denique, secundum Apostolum: *Corporalis exercitatio ad modicum utilis est, pietas autem ad omnia valet*, quia, ut exponit Hugo, visibilis actio est quasi quoddam corpus, deuotio verò quasi spiritus eius, quia actione viuificat. Sicut ergo sine anima corpus, sic & actio sine deuotione pietatis mortua est in semetipsa. Dicit enim Richardus de gemino Pascha: quod pietas est dulce condimentum humanorum actuum. Est enim quidam dulcis radius à Sole summæ pietatis menti medullitus infusus, quo nimirum afficitur & reficitur in semetipsa profluens amorosa dulcedine ad Deum, ut patrem colendum: ad omnem proximam, ut fratrem subueniendum: ad omnem inimicum, ut amicū

Rom. 8.

Deus pius.
1. Tim. 4.

Bbb ample-

Ibidem.

Lucæ. 6.

amplectendum. Cuius summa consistit in interiori puritate & tranquillitate. Non enim pie potest affici, nisi amet sanctitatem. Sequitur: *Promissionem habens vitæ, quæ nunc est*, id est, vitæ gratiæ in presenti, cui retribuit *mensuram bonam, confertam, coagitatam, & superfluentem*: & *future* id est, vitæ gloriæ. Quia dicit ibidem Ambrosius, quod pietatem sequens, si lubricum carnis patitur, vapulabit quidem, sed non peribit. Quod, secundum Thomam in quarto, intelligitur de lubrico mortali. Quod autem dicitur, non peribit, non est intelligendum secundum necessitatem, sed secundum quandam dispositionem: quia per hoc, quod operibus pietatis vacat, exiitens in mortali, se disponit ad gratiam, quod non facile permittatur ire in perditionem. Vnde Hieronymus: *Nō memini me legisse mala morte mortuum, qui libenter exercuit opera pietatis*. Habet enim multos intercessores, & impossibile est multorum preces non exaudiri.

De triplici actu pietatis, & de religione, cuius actus interiores sunt devotio & oratio, exteriores verò adoratio & sacrificij oblatio, & de adoracione latrice, dulci, & hyperdulci.

Cap. LXXXV.

Actus pietatis.

Philip. 2.

Quam pulchra sunt mamma tua soror mea sponsa. Vt cumque iam expediti de virtute pietatis & dono, nunc de effectibus illius breviter prosequamur. Habet enim hæc pietas actus triplices. Quorum primus in cultu Dei consistit, id est, in professione & amorosa reuerentia, ac omni subiectione diuinæ maiestatis, non propter debitum, sed propter condignum: quia Deus honore & reuerentia, ac omni subiectione dignissimus est: & ex eo sequitur, propter eius reuerentiam etiam honorare Sanctos eius, tanquam participes bonitatis & beatitudinis eius. Secundus actus est in veneratione sacræ Scripturæ, siue intellectæ, siue non intellectæ, vt ei, propter reuerentiam, quæ exhibet, non contradicatur, sed firmiter credatur, tenaciter in hæreatur, sollicitè custodiatur, & fideliter dispensetur, & secundum eam sine offensione conuersetur *in medio nationis prauæ & peruersæ*. Tertius actus est in honoratione proximi, vt in reuerentia superiorum, in conformitate æqualium, & in subuentione miserorum. Et hi tres actus eandem regulam & mensuram habent, scilicet diuinam reuerentiã, qua Deus dignissimus est. De vltimis duobus actibus dictum est supra: qui nihilominus in actu primo virtualiter includuntur: quia nemo potest pie affici ad Deum, nisi.